

ΙΩΑΝΝΑΣ ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑ—ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

ΛΑΪΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΓΙΟΡΤΗ ΣΤΗ ΛΩΖΑΝΗ

Όπως σε όλα τα μέρη του κόσμου, έτσι και στη Λωζάνη, το καλοκαίρι είναι εποχή νεκρή για την τέχνη. Και όμως, στα μέσα 'Ιουλίου μου δόθηκε η ευκαιρία ν' απολαστώ εκεί μιά μουσική γιορτή μοναδική στο είδος της.

Η άγγελλία της έγινε με τρόπο εθνομιο. Μιά μέρα, οι ήσυχoi δρόμοι τής γραφικής 'Ελβετικής πολιτείας αντιτάλλησαν από χαρούμενη μουσική. 'Ο κόσμος μαζεύτηκε, όπως ήταν φυσικό. 'Από μακριά, φάνηκαν κάτι παράξενα φτερά που ανέμιζαν. Κι' όταν πλησίασαν, είδαμε πώς πρόκειται για ανθρώπινα όντα. Ήταν οι «Ευθύμοι Ζιλ» «Les Joyeux Gilles» από τις Βρυξέλλες, που είχαν έλθει νά λάβουν μέρος στις θερινές γιορτές τής Λωζάνης, κι έκαναν μιά προκαταρκτική επίδειξη στους δρόμους. Ντυμένοι με φανταχτερά ρου-

χα, φορούσαν κάτι πελώρια φτερά στρουθοκαμήλου στο κεφάλι, και χόρευαν στο δρόμο, στριφογυρίζοντας. Κάθε τόσο βγαζαν από τις τσέπες τους πορτοκάλια και πετούσαν στον κόσμο. Και χαίρονταν όλοι, μικροί και μεγάλοι.

Κεντημένοι από την περιέργεια πήγαμε κι εμείς το βράδυ στην πλατεία του πάρκου Μπομπενόν, όπου δινόταν η γιορτή. Κι ενώ είχαμε πάει με την εντύπωση άπλως νά διασκεδάσουμε, μάς παρουσιάστηκε αναπάντεχα μιά άληθινή μουσική απόλαυση. Κι όχι μόνον αυτό, αλλά μάς δόθηκε η ευκαιρία νά σκεφτούμε πράγματα που δέν τά είχαμε σκεφθῆ.

«Διεθνές φεστιβάλ φολκλόρ» ονομάζουν αυτή τη γιορτή τους οι Λωζανέζοι. Δίδεται οτό ύπαιθρο, με πλαίσιο τά πελώρια δέντρα του πάρκου, και πιά μα-

κρυά τις κορφές των "Άλπεων, που διαγράφονται γκριζες σ' έναν όριζοντα βαθυγάλανο. "Απ' όλα τα μέρη μαζεύονται για να γιορτάσουν. "Ένα είδος μουσικής άμφικτυονίας, όπου την προετοιμασία θέσει κατέχουν έλβετικο τραγούδια κι έλβετικοί χοροί.

Παιδάκια ντυμένα με τοπικές ένδυμασιές απ' όλα τα μέρη της 'Ελβετίας, τραγουδούν και χορεύουν. "Η όρχηστρα, πολύ καλά γυμνασμένη, εκτελεί στα ενδιάμεσα ως επί το πλείστον έλβετική μουσική. Τα τραγούδια είναι διαφόρων ειδών: Λυπηρά, νοσταλγικά, παιχνιδιάρικα, πειρακτικά. Κι οι χοροί, άλλοι σοβαροί, επίσημοι, κι άλλοι εύθυμοι σάν παιχνίδια. "Ερχονται έπειτα ζευγάρια 'Ελβετών με τοπικές πάλι ένδυμασιές. Φοδότες πλατειές και ψάφες ριγμένες στους ώμους. "Έπειτα έρχονται οι Γάλλοι, που έκτελούν με αφάνταστη δεξιότητα των ποδιών, γρήγορους ζωηρούς χορούς της 'Ωβέρνης. Περίφημα γυμνασμένοι, τέλειοι στο είδος τους άποσπών τα πιο ένθουσιώδη χειροκροτήματα. "Έπειτα έρχονται Κορσικανοί, έντρες με πολύχρωμα ροδα, και γυναικές με φορέματα και μαντήλια καταμαυρά. Τα τραγούδια τους, βαρερά και κάπως άγρια, έχουν μία παράξενη γοητεία. "Έπειτα, κάτι που μάς κάνει ιν' ανατριχιάζουμε από συγκίνηση έμάς τους "Έλληνες. "Ερχονται 'Ελληνόποδοι, όφρανα πού άνατρεφονται στην άποικία Πεσταλότι. "Ελαφρα Πιλιτική πρόσκληση κι' ήλθαν μ' επί κεφαλής τον κ. Πολίτη, γιό του άειμνηστου Φώτου Πολίτη, να σκορπίσουν τον ήλεκτρισμό της έλληνικής λεβεντιάς εδώ στα έλβετικά βουνά. Ντυμένα με στολές 'Αμαλίας τα κορίτσια, τ' άγούρια δυστυχώς φορούσαν τα συνηθισμένα τους ροδα έπειδή ή πρόσκληση έφθασε άργά και δέν όπρηξε καιρός να προμηθευθούν φουσανέλλες. Πάντως τα παιδάκια αυτά, με τα άγνά συμπαιθικά πρόσωπα χειροκροτήθημα με τον πιο άδολο ένθουσιισμό καθώς τραγουδούσαν και χόρευαν τον "Υμνο του Πινδάρου, τον Καλαματιανό, τη Γερρακία, τη Σαμιάτσια, τον Τσαμικό, ένα Δωδεκανηριακό χορό, τό τσοπανόπουλο, και τον Πεντοζάλη.

Πρέπει να ζήση κανείς στο έξωτερικό για να καταλάβη τη συγκίνηση πούφερε στους λίγους "Ελληνες πού βρέθησαν εκεί, αυτή ή ανέλιπτη έμφάνιση των "Ελληνοπαίδων στη γιορτή αυτή. Και όθπρεπε να βρίσκονται εκεί πολλοί, πάρα πολλοί "Ελληνες για ν' άκούσουν τα τραγούδια μας και να ίδουν τους χορούς μας, ανάμεσα στους ξένους χορούς και στα ξένα τραγούδια. Δέν υπάρχει άμφιβολία πως ή δική μας λαϊκή μουσική κι οι λαϊκοί μας χοροί είναι από τους όραιότερους που μόρησε κανείς να συναντήση. "Αν και ό συναγωνισμός ήταν σκληρός, έπειδή οι άλλες αντιπροσωπεΐες άνηκαν σε όργανωσιές έπίσημες και καλά γυμνασμένες, ένώ τα δικά μας ήταν παιδάκια που έμαθαν να τραγουδούν και να χορεύουν χάρις στον άγνό ένθουσιισμό του κ. Πολίτη και των άξιων βοηθών του, έν τουτοί ή έμφάνιση της 'Ελλάδος ήταν άξιοπρεπής και συγκινητική. "Η γιορτή έκλεισε με τους «Εύθυμους Ζιλ», τό Βελγίον, πού χόρευαν τους κομωκούς χορούς και σκόρπισαν τα πορτοκάλλια τους στον κόσμο.

Σ' αυτό τον τόπο όπου δέν υπάρχει έλλειψη ιδεών, άλλα μάλλον έλλειψη όργανώσεως και πρακτικού πνεύματος, θα ήταν ίσως ούτοπία να ρίξη κανείς μία καινοόργια ιδέα. Κι όμως ή ιδέα αυτή είναι τόσο δελεαστική, πού δέν άνθίσταται στον πειρασμό να την έκφράσει:

Δέν θα μπορούσε να γίνη κάτι ανάλογο κι εδώ; Τήν άνοίξη π. χ. πού μοσχοβολάει ό τόπος από τό χαμομήλι, κι από τις πασχαλιές, δέ θα μπορούσε να γινόνταν, κάπου κοντά στην 'Αθήνα, μία ύπαιθρια φολκλορική γιορτή; "Ας ήταν έναυχοτόμο σε προσκλησιές ξένων τα πρώτα χρόνια, για πολλούς και διαφόρους λόγους. "Ο κυριότερος είναι για νά έτοιμαστούμε καλά, και να μπορέσουμε να δεχτούμε με άξιοπρέπεια τους ξένους όταν θ' άρχίσουν να έρχονται. "Η άρχη να γίνη με πανελληνίους συγκεντρώσεις. Να στολαού άπό νωρίς — από τώρα αν είναι δυνατόν — προσκλησιές σε όλα τα έπαρχιακά μουσικά σωματεία, στις χορωδίες, και στα κέντρα όπου καλλιεργείται ό έθνικός χορός. Να είσοποιηθούν για νά έτοιμαστούν ως την άνοίξη. Αυτό πού κάνει τό Λύκειο των 'Ελληνίδων, και διασώζει τις έθνικές ένδυμασιές και τους έθνικούς χορούς, να παρακινηθούν να τό κάνουν οι ίδιοι οι χωρικοί στον τόπο τους. Και μία φορά τό χρόνο να ξεκινούνε και νάρχονται στην 'Αθήνα για δύο-τρεις ήμέρες, να μάς δείχνουν την τέχνη τους, και ν' άγωνίζονται έναν εύγονικό άγώνα, τούς όμιλους θά φανή καλύτερος. Να έλθουν από την 'Ατική, από τη Θεσσαλία, από την "Ηπειρο, από τη Μακεδονία, από τη Θράκη, από την Πελοπόννησο, κι από τα νησιά μας. Μόνο φυσικά, να τους τονιστή, ότι δέν ένδιαφέρει να παρουσιάσουν ούτε άμανεδες, ούτε ρεμπέτικα, άλλα γνήσια λαϊκά τραγούδια, κι άνόθευτος λαϊκούς χορούς. Χρειάζεται όμοια προπόνηση γι' αυτό κι ένας τέτοιος σκοπός, σίγουρα θ' άποσπάση μερικούς νέους από τα αίώνια καφενεία, και μερικές κοπέλλες από τό κουστομολό κοντά στη βρύση.

Τό ζήτημα είναι βέβαια πολύπλοκο. Δέν φθάνει ό ένθουσιασμός. Χρειάζεται πρώτα - πρώτα ό άνθρωπος πού θ' αναλάβη τη γενική όργάνωση. "Έπειτα, στα διάφορα μέρη, ό ένθουσιώδης άνθρωπος πού θα συγκεντρώση τό έμφυχο και τό ψυχο υλικό, πού όδηγ τό κύρος και τη δύναμη να επιβάλλη κάποιον ρυθμό και στην έργασία και στην έμφάνιση. Και τό δυσκολότερο είναι ότι όλα αυτά πρέπει να γίνουσι χωρίς πόρους με μόνο κίνητρο την άγάπη και τον ένθουσιισμό. Οι πόροι θα χρειαστούν στο τέλος για τό ταξίδι, και για τις έμφανίσεις. "Έπειτα κι όταν άκόμα θα είναι όλα έτοιμα, χρειάζεται κι ή ανάλογη διαφήμιση για νά μη σκοντάψη όλο τό έργο στην διάφορία και στην προκατάληψη του κοινού. "Η άρχη θα παρουσιάσει άσφαλώς πολλές κομικοτραγικές ίσως έλλειψεις. Αυτό πρέπει να τάχουμε ύπ' όψη, και να τά δεχθούμε με συμπάθεια και με κατανόηση. Τίποτα δέν άρχίζει από τό όμέγα. "Από τό όλλα θ' άρχιση κι αυτό. "Αν όμοια σιγά - σιγά καταρθώσουμε να συγκεντρώσουμε τό ένδιαφέρον των ξένων σ' ένα τέτοιο έργο, φαντάζομαι πως θα έχουμε να ώφεληθούμε και ήθικά και όλικά. "Ηθικά όπισσώδηποτε, και καλλιτεχνικά. Είμαστε τόσο πίσω στις έπαρχίες σ' αυτό τό ζήτημα, ώστε κάθε προσπάθεια πρέπει να θεωρείται κι όλος κατάρθωμα. Τότε μόνο θα μπορούμε να λεγώμαστε πολιτισμένο κράτος, όταν έχι μόνο και με μεγάλο έπαρχιακό κέντρο, άλλα και κάθε μικρή πόλη, και κομόπολη, και τα χωριά άκόμη άποκτήσουν τη χορωδία τους και τό μουσικό τους κέντρο.

Ούτοπία; "Ισως. "Αλλά ποιά όραία ιδέα δέν ήταν ή πιο παράλογη ούτοπία στα πρώτα της βήματα;